

IV. Розсекречення документів Національного архівного фонду

Пріоритетним завданням в діяльності державних архівів України є розширення доступу до архівних документів, що надає можливість українському суспільству мати більше інформації про своє історичне минуле. Робота державних архівів зі зняття обмежень на доступ до секретних архівних документів, які не містять на даний час державної таємниці, обумовлена законним правом людей на вільний доступ до інформації. Питання перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації та приведення їх у відповідність до вимог законодавства знаходиться на постійному контролі керівництва Укрдержархіву.

Аналіз роботи з розсекречення свідчить про те, що кількість документів, які було засекречено за часів колишнього СРСР, постійно зменшується. Так, за останні три роки кількість секретних справ, що знаходяться на зберіганні в держархівах, зменшилась майже вдвічі та станом на 01.01.2013 становить **79 105** одиниць зберігання (**0,19 %** від загальної кількості одиниць зберігання). Кількість справ, документи яких було засекречено за часів колишнього СРСР, становить 72 680 одиниць зберігання. На даний час роботу з розсекречення документів колишнього СРСР завершено держархівами Луганської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької областей та м. Севастополя. У 2012 році державні архіви провели роботу з перегляду 13 626 справ, що становить біля 82 тис. секретних документів. За результатами роботи експертних комісій, які провели у 2012 році 107 засідань, було розсекречено 9 887 справ (64 930 документів) та знижено грифи секретності 721 справи (3 560 документів).

Стабільно високий рівень роботи з перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації в ЦДАВО, держархівах Вінницької, Дніпропетровської, Запорізької, Львівської, Рівненської, Харківської, Чернігівської областей. Упродовж 2012 року найбільш активно проводили роботу з розсекречення держархіву Закарпатської області та міста Києва.

Враховуючи специфіку науково-технічної документації, окремо слід відзначити активну роботу з перегляду грифів секретності та постійну співпрацю з цього питання з державними експертами з питань таємниць ЦДНТА. Найменша кількість справ, документи яких було засекречено за часів колишнього СРСР, зберігається в Держархіві в Автономній Республіці Крим, держархівах Луганської, Полтавської, Херсонської, Черкаської, Чернівецької областей.

В держархівах Сумської, Тернопільської, Хмельницької областей, м. Севастополя переглянуто та розсекречено усі секретні документи колишнього СРСР.

Одночасно з розсекреченням держархівами проводиться робота щодо зняття інших обмежень з архівних документів. Так, за 2012 рік держархіви

Житомирської та Одеської областей показали високі результати роботи щодо зняття грифів обмеження доступу «Для службового користування».

Інформація

з перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації державними архівами України за 2012 рік

№ з/п	Держархіви	Переглянуто справ/докум.	ЕК	Наслідки розгляду	Примітки			
				скасвано	знижено	Залишено без змін		
1.	ЦДАВО		5543/-	5	3541/76	-	-	
2.	ЦДНТА	149/-	8	35/-	110/-	4/-		
3.	ЦДАМЛМ	40/68	1	40/-	-	-		
4.	Держархів в АРК	3/9	-	-/-	-/-	3/9		
області:								
5.	Вінницька	331/2554	17	314/2512	1/8	16/56		
6.	Волинська	75/1146	2	75/1146	-	-		
7.	Дніпропетровська	287/7053	5	269/7045	-	18/7		
8.	Донецька	14/1001	3	8/883	-/-	6/118		
9.	Житомирська	86/1467	5	86/1467	-	-		
10.	Закарпатська	954/12395	13	954/12395	-	-		
11.	Запорізька	882/-	4	882/-	-	82/-		
12.	Івано-Франківська	181/2201	4	158/1752	14/-	9/63		
13.	Київська	151/-	4	151/-	-	-		
14.	Кіровоградська	88/873	2	88/873	-	-		
15.	Луганська	Роботу завершено у 2012 році						
16.	Львівська	406/-	3	319/-	86/-	1/-		
17.	Миколаївська	Роботу завершено у 2010 році						
18.	Одеська	Роботу						

		завершено у 2010 році					
19.	Полтавська	Роботу завершено у 2009 році					
20.	Рівненська	1322/36321	10	948/29082	23/44	351/7195	
21.	Сумська	282/4437	3	174/2711	108/1726	-	
22.	Тернопільська	23/63	1	7/22	-	16/41	
23.	Харківська	1187/11289	4	387/4966	293/1760	507/4563	
24.	Херсонська	Роботу завершено у 2009 році					
25.	Хмельницька	Роботу завершено у 2009 році					
26.	Черкаська	92/-	4	9/-	83/-	124/-	
27.	Чернівецька	88/1128	3	-/-	3/22	85/1106	
28.	Чернігівська	262/-	3	262/-	-	-	
29.	м. Київ	1180/-	3	1180/-	-	-	
30.	м. Севастополь	Роботу завершено у 2009 році					
Всього:			13626/82005	107	9887/64930	721/3560	1222/13158

Водночас, на секретному зберіганні в держархівах продовжує перебувати ще порівняно значний обсяг документів, які не містять державної таємниці. Це – фонди вищих органів влади та державного управління, збройних сил, народного господарства тощо. Роботу з перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації працівники держархівів здійснюють відповідно до чинного законодавства. На практиці даний процес складається з декількох етапів: залучення до експертних комісій відповідних фахівців з інших організацій (за необхідності з додатковим погодженням та оформленням допуску); направлення матеріалів експертних комісій до державного експерта з питань таємниць за компетенцією; «технічна» процедура зняття грифів секретності з подальшим повідомленням зацікавлених органів про зміну чи скасування грифів секретності МНІ; передавання розсекречених документів на загальне зберігання. З об'єктивних причин, які наведено вище, та неможливості формального підходу до питання розсекречення дана робота продовжується.

Відомості

про кількість секретних справ, що знаходяться на зберіганні в державних архівах України,

станом на 01.01.2013

№ з/п	Держархіви	Кількість секретних МНСІ (справ)	співвідношення секретних справ до загальної кількості справ (%)	Кількість МНСІ (справ), які засекречено до 1992 р.	Кількість МНСІ (справ), які засекречено після 1992 р.
1.	ЦДАВО	40454	1,9	39945	509
2.	ЦДНТА	961	0,17	223	738
3.	ЦДАМЛМ	660	0,2	553	107
4.	Держархів в АРК	30	0,002	18	12
області:					
5.	Вінницька	1626	0,10	1578	48
6.	Волинська	327	0,02	326	1
7.	Дніпропетровська	4871	0,28	4639	232
8.	Донецька	343	0,018	228	115
9.	Житомирська	1537	0,11	1505	32
10.	Закарпатська	790	0,048	790	-
11.	Запорізька	9301	0,46	9129	172
12.	Івано-Франківська	1310	0,17	1135	175
13.	Київська	429	0,018	359	70
14.	Кіровоградська	338	0,026	338	-
15.	Луганська	215	0,01	129	86
16.	Львівська	2215	0,09	2178	37
17.	Миколаївська	314	0,02	227	87
18.	Одеська	138	0,000067	110	28
19.	Полтавська	143	0,01	91	52
20.	Рівненська	4112	0,37	3643	469
21.	Сумська	45	0,003	-	45
22.	Тернопільська	27	0,003	-	27
23.	Харківська	2665	0,00114	2631	34

24.	Херсонська	122	0,015	122	-
25.	Хмельницька	218	0,02	-	218
26.	Черкаська	132	0,01	124	8
27.	Чернівецька	85	0,0055	10	75
28.	Чернігівська	1979	0,1	1871	108
29.	м. Київ	778	0,08	778	-
30.	м. Севастополь	2940	1,3	-	2940
Всього:		79105	0,19%	72680	6425

З метою подовження термінів перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації та приведення їх у відповідність до вимог законодавства керівництвом Укрдержархіву було подано відповідне звернення до Прем'єр-міністра України. Дорученням Першого Віце-прем'єр-міністра України від 04.01.2013 № 1118 було погоджено подовження терміну перегляду грифів секретності матеріальних носіїв інформації та приведення їх у відповідність до вимог законодавства державними архівами до грудня 2014 року.